

An aerial photograph of a modern park or urban plaza. The design features large, circular paved areas in shades of orange and red, separated by green spaces with low concrete walls. A prominent blue pedestrian crossing with white stripes is visible in the upper left. Several people are walking on the paths. The overall aesthetic is clean and contemporary.

Perspectiefnota 2026

[gD] gemeente
Doetinchem

Perspectiefnota 2026

15 april 2025

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Financiële uitgangshpositie	5
3.	Trends en ontwikkelingen	11
4.	Reflecties voor de begroting 2026-2028.....	20

1. Inleiding

Voor u ligt de Perspectiefnota 2026. Dit is de aanzet voor de begroting 2026 die in het najaar vastgesteld gaat worden. Deze Perspectiefnota borduurt verder op de vorig jaar ingezette nieuwe lijn, waarbij niet meer gewerkt wordt met een gedetailleerde kadernota, maar op hoofdlijnen gestuurd wordt. De onzekerheden vanuit Rijksbeleid maken het op dit moment lastig om het precieze effect hiervan op de begroting 2026 te bepalen. De Perspectiefnota is opgesteld met daarin de voor de gemeente Doetinchem relevante trends en ontwikkelingen evenals de kansen en de uitdagingen die op ons afkomen. Naast het doorgaan met de ingezette lijnen vanuit de huidige coalitieagenda, willen we verder doorpakken en verder groeien in kwaliteit.

De afgelopen coalitieperiode is veel geïnvesteerd en daar zien we de resultaten van terug in Doetinchem, Gaanderen en Wehl. Met een vastgestelde woonvisie en het verwerven van de grondposities versnelt de woningbouw verder en wordt de kwaliteit van de bestaande woningen verder verbeterd. De binnenstedelijke ontwikkeling van Doetinchem, 'Stad aan de Oude IJssel' krijgt steeds meer vorm. Deze wordt vooral zichtbaar rond de Oude IJssel, de binnenstad en de Spoorzone. Daarnaast zijn de mobiliteitsvisie en de plannen voor circulaire economie in 2024 vastgesteld.

We hebben een inclusieve gemeente waarin iedereen zich welkom voelt. Inwoners die moeite hebben met rondkomen krijgen ondersteuning en kansen om zich te ontwikkelen naar vermogen. Op sociaal vlak zijn stappen gezet op het gebied van preventie, gezond leven en sport. Daarbij werken wij vanuit het onlangs vastgestelde beleidskader 'Samen groeien, gewoon doen', met de focus op het gewone leven en normaliseren. De in de zomer van 2023 ingezette beheersmaatregelen, waaronder de nieuwe inkoop, stringenter toegang en de daarmee samenhangende stabilisatie van de aantallen cliënten die gebruik maken van maatwerkvoorzieningen in het sociaal domein, maken dat de ingeboekte taakstellingen voor het sociaal domein vanaf de begroting 2026 waarschijnlijk worden gerealiseerd.

Aan de vastgestelde educatieve agenda wordt uitvoering gegeven, gericht op de geprioriteerde thema's: mentale gezondheid, kansengelijkheid, nieuwkomers en aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt. Inclusie en diversiteit blijven belangrijke uitgangspunten. Ook nemen we de verantwoordelijkheid voor het realiseren van toekomstgerichte, flexibele onderwijshuisvesting waarin kinderen zich goed kunnen ontplooien en ontwikkelen. Aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt is verder gewerkt door onbenut arbeidspotentieel en ongekend talent te benutten. Daarmee verstevigen we ons Doetinchems fundament voor de toekomst.

In 2024 is de cultuurvisie 2024-2036 vastgesteld. Met kunst en cultuur dragen we bij aan onze centrumfunctie en een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat voor onze huidige en nieuwe inwoners.

Het financiële perspectief laat helaas weinig ruimte zien. De algemene uitkering in 2026 is ten opzichte van 2025 maar liefst 4,2 miljoen lager. Dit ravijnjaar heeft voor Doetinchem een behoorlijk effect. Dit betekent dat wanneer er naast de autonome ontwikkelingen komende periode nieuwe tegenvallers opdoemen, er stevige keuzes moeten worden gemaakt. We zien vooral een sterke inflatie binnen het sociaal en fysiek domein. Ook zien wij onzekerheden vanuit het Rijksbeleid. Met name de door het Rijk genomen bezuinigingsmaatregel in de vorm van korting op de specifieke uitkeringen (SPUK's) en zijn we afwachting van het verdere onderzoek naar het mogelijke herverdelingseffect op de algemene uitkering vanaf 2027.

Met de gezette stappen, behaalde resultaten en blik op de toekomst als basis, worden drie ontwikkellijnen gezien, waar we voor 2026 de verdere focus op willen leggen:

- Focus op preventie en de beweging naar gezondheid, zowel in sociaal als fysiek domein
- Levendige centrumstad en dorpen
- De gemeente van de toekomst

Deze drie ontwikkellijnen dienen ertoe dat Doetinchem haar positie als sterke centrumgemeente vasthoudt en uitbreidt. Daarmee blijven Doetinchem en de dorpen aantrekkelijk voor jong en oud om te wonen, werken en leven.

Leeswijzer

In hoofdstuk twee wordt de financiële uitgangspositie geschetst. Dit is de stand van zaken van dit moment, waarbij de meicirculaire en andere ontwikkelingen bij de begroting een ander beeld kunnen gaan geven.

In hoofdstuk drie zijn de belangrijke trends en ontwikkelingen en de kansen en risico's die hierbij gezien worden op een rij gezet. In het afsluitende hoofdstuk zijn een aantal reflecties verwoord. Dit is bedoeld om het gesprek in de gemeenteraad te faciliteren. De raad kan op basis hiervan focus kiezen voor de in te zetten koers, aandachtspunten en zoekrichtingen voor mogelijke bezuinigingen meegeven aan het college voor het opstellen van de begroting 2026. Daarbij dienen de geschetste financiële ontwikkelingen tegen de investeringswensen afgewogen te worden.

2. Financiële uitgangspositie

De financiën van onze gemeente zijn op orde. Desondanks staat onze financiële positie onder druk. We hebben de afgelopen jaren niet meer geld uitgegeven dan er binnenkomt. We kennen een relatief lage schuldpositie en de omvang van de algemene reserve is ruim voldoende. Er is incidenteel voldoende financiële buffer, maar een structureel sluitende meerjarenbegroting 2025-2028 is een forse opgave gebleken.

In lijn met de afgelopen jaren is ook voor de begroting 2026 het uitgangspunt een financieel solide beleid. Ons streven is dat de financiën van onze gemeente op orde blijven. Ook voor de komende periode willen wij u graag conform onze coalitieagenda een structureel sluitende begroting aanbieden met voldoende weerstandsvermogen.

Dit wordt, ondanks dat we een relatief lage schuldpositie kennen en de omvang van de algemene reserve voldoende is, steeds lastiger. De prognose voor de financiële uitgangspositie van de Perspectiefnota biedt ten opzichte hetgeen gepresenteerd is in de begroting 2025 nauwelijks perspectief.

Begroting Baten en lasten -uitgangspositie				
	<i>Bedragen x € 1.000,-</i>			
	2026	2027	2028	2029
Lasten	€ 291.375	€ 284.753	€ 287.501	€ 287.501
Baten	€ 294.309	€ 287.362	€ 291.096	€ 291.096
Lasten :Ontwikkelingen september en decembercirculaire	€ -	€ -	€ -	€ -
Baten :Ontwikkelingen september en decembercirculaire	€ 344	€ 410	€ 427	€ 427
Saldo van baten en lasten	€ 3.278	€ 3.019	€ 4.022	€ 4.022
Toevoeging reserves (lasten)	€ 5.155	€ 4.395	€ 4.600	€ 4.600
Onttrekking reserves(baten)	€ 3.975	€ 3.202	€ 3.124	€ 3.124
Saldo mutatie reserve	€ -1.180	€ -1.193	€ -1.476	€ -1.476
Geraamd resultaat	€ 2.098	€ 1.826	€ 2.546	€ 2.546
Saldo incidentele baten en lasten	€ 1.665	€ 1.511	€ 1.156	€ 1.156
STRUCTUREEL RESULTAAT	€ 433	€ 315	€ 1.390	€ 1.390

Tabel 1: Begroting baten en lasten - uitgangspositie

De provincie beoordeelt ons verwachte structurele resultaat. Uit het hierboven gepresenteerde perspectief blijkt op basis van dit structurele resultaat, dat er nauwelijks ruimte is om nieuwe structurele uitgaven te kunnen doen. In bovenstaand beeld is geen rekening gehouden met de autonome ontwikkelingen, de inhoudelijke knelpunten, intensiveringen, voordelen, mogelijke besparingen en bestuurlijke keuzes op basis van de geschetste kansen en risico's als gevolg van trends en ontwikkelingen.

Helaas laat de voorjaarsnota van het Rijk op zich wachten. Dit geeft veel onzekerheid in de opmaat naar de begroting 2026.

Zo weten we niet precies welke consequenties de overheveling van specifieke uitkeringen naar het gemeentefonds met een budgetkorting van 10% voor ons gaat betekenen. Een globale inschatting laat zien dat dit voor Doetinchem wel eens een korting van ruim € 1 miljoen zou kunnen betekenen. We houden dan nog geen rekening met de korting op bijvoorbeeld de regiodealmiddelen.

Daarnaast is niet duidelijk hoe het kabinet wil omgaan met het advies van de commissie Van Ark om de besparingen op de jeugdzorg voorlopig terug te draaien en gemeenten voldoende geld te geven om deze taken gewoon uit te kunnen voeren. Temeer omdat wij als gemeente wettelijk verplicht zijn om deze zorgtaken uit te voeren, óók als we daar onvoldoende geld voor krijgen van het Rijk.

De verdere herverdeling van het gemeentefonds is uitgesteld van 2026 naar 2027. Er vinden nog nieuwe onderzoeken plaats. Afhankelijk van de uitkomsten van deze onderzoeken zal dit zijn weerslag hebben op ons financieel perspectief. In lijn met de vorige korting, waarbij wij een nadeelgemeente waren, zal dit voor de gemeente Doetinchem waarschijnlijk negatief zijn.

Tenslotte kennen we de ontwikkelingen van het gemeentefonds op basis van de meicirculaire nog niet. We zullen helaas pas in deze circulaire zicht krijgen of de compensatie voor de autonome loon- en prijsontwikkelingen voldoende zal zijn om deze te dekken. Op basis van deze circulaire kunnen we beter bepalen hoe de verschillende effecten voor de gemeente Doetinchem gaan uitpakken.

Autonome ontwikkelingen

Om alvast inzicht te krijgen in de effecten die zeker vertaald moeten worden in de begroting 2026 zijn de autonome ontwikkelingen in kaart gebracht. Een eerste inschatting van de autonome ontwikkelingen (de onvoorzienbaar, onvermijdbaar, en niet-uitstelbare ontwikkelingen) is dat zij een fors beslag zullen leggen op het financiële perspectief voor de begroting 2026. De ontwikkelingen met het grootste effect betreffen de reeds in de afgelopen jaren ingezette prijsstijgingen bij onze verbonden partij BUHA voor het beheer, de uitvoering, de handhaving, en het onderhoud aan de accommodaties, die meer bedragen dan het Bbp, waarvoor we door het Rijk gecompenseerd worden. Daarnaast hebben het doorbreken van de inwonersgrens naar 60.000 inwoners effecten op de bezoldiging en moeten we alvast rekening houden met de wachtgeldverplichtingen die mogelijk ontstaan als gevolg van de gemeenteraadsverkiezingen in 2026.

NR	PR	TV	Verwachte autonome ontwikkelingen	2026	2027	2028	2029	I/S
			<i>bedragen x € 1.000</i>	S	S	S	S	
1	1	1.2	VNOG	-135	-135	-135	-135	S
2	2	4.3	Extra bijdrage MBO leerplicht	-60	-60	-60	-60	S
3	2	4.3	Correctie begroting LerenWerkt	115	115	115	115	S
4	2	5.1	Exploitatie Sport-ID	-90	-90	-90	-90	S
5	2	6.1	Correctie begroting Laborijn	-260	-260	-260	-260	S
6	3	div	Prijsstijgingen BUHA	-2.400	-2.400	-2.400	-2.400	S
6	3	div	Loonstijgingen BUHA	-370	-370	-370	-370	S
7	4	0.1	Gevolgen aan het doorbreken grens 60.000 inwoners Verhoging bezoldiging politiek ambtsdragers	-220	0	0	0	I
7	4	0.1	Gevolgen aan het doorbreken grens 60.000 inwoners Verhoging bezoldiging politiek ambtsdragers	-370	-370	-370	-370	S
8	4	0.1	Raadsverkiezingen 2026 ww-verplichtingen	-930	0	0	0	I
Totaal				-4.720	-3.570	-3.570	-3.570	0
			Totaal S	-3.570	-3.570	-3.570	-3.570	S
			Totaal I	-1.150	0	0	0	I

Tabel 2: Autonome ontwikkelingen

Per programma worden de autonome ontwikkelingen kort toegelicht.

Autonome ontwikkelingen programma 1 – Doetinchem 2036

1. VNOG, € -135.000 N, structureel

De gemeentelijke bijdrage gaat vanaf 2026 met name stijgen als gevolg van de loon- en prijsindex en door enkele autonome ontwikkelingen. De voorgestelde bijdrage 2026 in de Kadernota 2026-2029 VNOG is voor de gemeente Doetinchem € 135.220 hoger dan de prognose meerjarenbegroting 2025-2028 (jaarschijf 2026).

Autonome ontwikkelingen programma 2 – Sociale en veerkrachtige samenleving

2. Extra bijdrage MBO-leerplicht, € -60.000 N, structureel

Vanaf 2026 is het niet meer mogelijk om MBO-leerplicht te financieren uit de RMC (SPUK). Dit betekent dat er een extra bijdrage nodig is ten behoeve van MBO-leerplicht.

3. Correctie begroting LerenWerkt, € 115.000 V, structureel

De begroting voor LerenWerkt (doorstroompunt, regionale leerplicht) is niet correct opgenomen in de gemeentelijke begroting. Met deze positieve correctie wordt de vastgestelde begroting van LerenWerkt verwerkt in de gemeentelijke begroting. De structurele correctie wordt ook verwerkt in de 1e bestuurlijke monitor 2025.

4. Exploitatiebijdrage Sport-ID, € -90.000 N, structureel

Er is een verschil geconstateerd tussen de exploitatiebijdrage en de kosten voor Sport-ID. De impact van dit verschil leidt tot een financieel nadeel. De kosten die Sport-ID moet maken worden voor detachering van gemeentelijk personeel kunnen niet voldoende gedekt worden uit de gemeentelijke exploitatiebijdrage.

5. Ontwikkeling begroting Laborijn, € -260.000 N structureel

Bij het doorrekenen van effect op de begroting 2024 en meerjarenperspectief van de 1e gewijzigde begroting van Laborijn is per abuis een budget dubbel gerekend. Het corrigeren van deze fout zorgt voor een structureel nadeel van € 260.000. Deze structurele correctie wordt verwerkt in de 1e bestuurlijke monitor 2025.

Autonome ontwikkelingen programma 3 – Aantrekkelijke, gezonde en duurzame leefomgeving

6. Loon- en prijsstijgingen Buha, € -2.770.000 N, structureel

We hanteren in onze gemeentebegroting een vaste methodiek voor de nominale ontwikkelingen (loon- en prijsontwikkelingen). Deze methodiek geeft aan hoe de indexering voor de verschillende budgetten worden berekend. Sinds 2021 heeft Buha te maken met flinke prijsstijgingen die hoger zijn dan Bruto Binnenlands Product (Bbp) op het gebied van energie, brandstof en bij contracten en bestekken. In de begroting 2025 is hiervoor rekening gehouden met een incidentele stelpost van € 2,4 miljoen ter dekking van de verwachte prijsontwikkelingen. Daarnaast zien zij ook forse loonstijgingen. Een huidige inschatting bedraagt € 370.000 dan het Bbp. Voor 2026 en verder voert de gemeente momenteel gesprekken met Buha om een oplossing vinden voor deze prijs- en loonstijgingen. Ook bij andere verbonden partijen zien we ontwikkelingen, zie hiervoor de uitdagingen onder het kopje organisatie en financiën in hoofdstuk 3

Autonome ontwikkelingen programma 4 – Organisatie en financiën

7. Gevolgen aan het doorbreken grens 60.000 inwoners. Verhoging bezoldiging politiek ambtsdragers, € -220.000, incidenteel en € -370.000, structureel

Door het doorbreken van de grens van 60.000 inwoners stijgt de maandelijkse bezoldiging van college- en raadsleden. Dit heeft een structureel effect van € 370.000, inclusief een incidentele nabetaling voor 2025. Daarnaast zal het aantal raadsleden na de gemeenteraadsverkiezingen met twee toenemen.

8. Raadsverkiezingen 2026 wachtgeld-verplichtingen toevoegen aan voorziening, € -930.000, incidenteel

In 2026 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. De uitkomst van deze verkiezing is bepalend voor het nieuw te vormen college. Het is reëel te verwachten dat niet alle wethouders terugkeren in het nieuwe college. Voor de wethouders die niet terugkeren en geen andere uitdaging vinden is er recht op wachtgeld. Het is reëel om middelen te reserveren voor deze te verwachten wachtgeldverplichtingen. Wij zijn hierbij uit gegaan van een wachtgeldverplichting van 50% van de totaal becijferde maximale verplichting over de

komende jaren. De totale prognose wachtgeldbetaling over de jaren 2026-2029 bedraagt op basis van deze inschatting € 930.000.

Rekening houdende met de ontwikkelingen vanuit de september- en decembercirculaire en de hiervoor geschetste autonome ontwikkelingen ontstaat de volgende uitgangspositie voor de begroting 2026:

Uitgangspositie begroting 2026 inclusief autonome ontwikkelingen				
<i>Bedragen x € 1.000,-</i>	2026	2027	2028	2029
Lasten Perspectiefnota (autonome ontwikkelingen)	€ 4.901	€ 3.751	€ 3.751	€ 3.751
Baten Perspectiefnota (autonome ontwikkelingen en circulaire)	€ 525	€ 591	€ 608	€ 608
Saldo van baten en lasten	€ -1.442	€ -551	€ 452	€ 452
Saldo mutatie reserve	€ -1.180	€ -1.193	€ -1.476	€ -1.476
Geraamd resultaat	-2.622	-1.744	-1.024	-1.024
Saldo incidentele baten en lasten	€ 515	€ 1.511	€ 1.156	€ 1.156
STRUCTUREEL RESULTAAT	€ -3.137	€ -3.255	€ -2.180	€ -2.180

Tabel 3: Uitgangspositie begroting 2026 inclusief autonome ontwikkelingen

De provincie beoordeelt ons structurele resultaat. Uit het hierboven gepresenteerde perspectief blijkt op basis van dit structurele resultaat, dat er geen ruimte is om nieuwe structurele uitgaven te kunnen doen. Er van uit gaande dat de voorjaarsnota van het Rijk en de meicirculaire weinig soelaas zullen bieden voor de financiële positie betekent bovenstaand beeld, dat er bij de begroting 2026 keuzes gemaakt moeten worden om een structureel sluitende begroting te kunnen presenteren. Bovendien zijn er met betrekking tot het financiële beeld ook nog andere onzekerheden. Deze zijn beschreven in het hoofdstuk trends en ontwikkelingen.

Nadat er financiële keuzes gemaakt zijn en de begroting zou nog niet structureel sluitend zijn, zou ervoor gekozen kunnen worden om het surplus op de algemene reserve in te zetten voor het sluitend maken van de begroting of ten minste jaarschijf 2026.

Het surplus van de algemene reserve is dat deel, dat niet nodig is voor het afdekken van risico's (weerstandscapaciteit). Van dit vrij besteedbare deel (surplus) kan een gemeente jaarlijks maximaal 10% inzetten voor het dekken van structurele lasten. Met de voorwaarde dat de solvabiliteit groter of gelijk aan 20% is en blijft.

Reserve Crisisherstelfonds

Om naast de coronacrisis ook de andere crises op een effectieve manier te kunnen beslechten, door het beschikbaar kunnen stellen van middelen ter dekking van extra kosten als gevolg van de crises of daartoe in het leven geroepen regelingen ter ondersteuning van Inwoners, bedrijven, maatschappelijke instellingen en verenigingen in Doetinchem is de reserve Crisisherstelfonds in het leven geroepen.

Ondanks de geo-politieke ontwikkelingen zijn er de afgelopen periode vooral middelen toegevoegd aan de reserve en nauwelijks middelen aan de reserve onttrokken.

Terugkomend op de op pagina 27 van de Begroting 2025 geschetste afweging, zal bij de jaarrekening 2024 worden voorgesteld om het niet benodigde deel van de reserve (in de vastgestelde begroting 2025 wordt nog voor € 681.000 een beroep gedaan op de reserve voor de ontwikkelingen in het sociaal domein) vrij te laten vallen ten gunste van de algemene reserve.

Onttrekkingen of toevoegingen aan de algemene reserve, als ook de ontwikkeling van de omvang van de risico's hebben een effect op de hoogte van het in te zetten surplus op de algemene reserve. Het vrij laten vallen van het niet benodigde deel van het Crisisherstelfonds heeft een positief effect op het weerstandsvermogen. Dit biedt de mogelijkheid tot de inzet van een groter surplus bij onvoldoende structurele ruimte.

3. Trends en ontwikkelingen

In dit hoofdstuk beschrijven we een aantal algemene ontwikkelingen, kansen voor onze stad en dorpen en de belangrijkste uitdagingen die op ons afkomen.

Het kloppend hart van de Achterhoek staat er goed voor. We profiteren van de sterke Nederlandse en Doetinchemse economie en scoren hoog als geluksregio van Nederland. De inwoners van Doetinchem, Wehl en Gaanderen zijn gemiddeld meer tevreden over hun woning en de woningomgeving, haar gezondheid, hebben een lager werkloosheidscijfer en minder schuld per huishouden dan de gemiddelde Nederlander. De meeste mensen zijn gezond en gelukkig. Tegelijkertijd staan we voor grote maatschappelijke en ruimtelijke uitdagingen in een wereld vol geopolitieke onrust. Deze ontwikkelingen beïnvloeden de gemeentelijke toekomstplannen. Hieronder enkele opvallende trends, dit betreft geen uitputtende lijst.

We staan op een keerpunt waarin globale en lokale ontwikkelingen onze toekomst vormgeven. Dit zorgt voor onzekerheid en vraagt om daadkracht. De aandacht voor de regio, ook vanuit Den Haag, is gegroeid en groeit verder, mede door het starten van het Nationaal Programma Vitale Regio's. De regio, breder dan de Achterhoek alleen, speelt een cruciale rol in het behouden en versterken van sociale en economische fundamenteën. Als gemeente Doetinchem moeten we gebruik maken van deze positieve ontwikkeling en blijven inzetten op het zijn van een sterke centrumstad van onze krachtige regio.

Demografisch gezien blijven de uitdagingen groot: ontgroening en dubbele vergrijzing is aan de orde van de dag, maar we blijven groeien. Innovatie, regionale samenwerking en veerkracht liggen aan de basis van deze groei en maakt de gemeente Doetinchem tot een aantrekkelijke gemeente om te wonen, werken en leven.

Stijgende levenskosten en hoge inflatie zetten druk op het dagelijks leven. De leefbaarheid staat onder druk, zowel op sociaal en fysiek gebied. Informele zorg en vrijwilligerswerk spelen een steeds grotere rol in het opvangen van uitdagingen. Bestaanszekerheid blijft onder druk staan en roept om gezamenlijke oplossingen. Het aantal 'afgehaakte' inwoners en gevallen van onbegrepen gedrag neemt toe, net als criminaliteit en ondermijning. Sociale ongelijkheden nemen toe, zichtbaar in bijvoorbeeld gezondheidsverschillen. Dit vraagt om een inclusieve aanpak om iedereen mogelijkheden te bieden.

De vraag naar woningen groeit enorm, voorzieningen moeten meegroeien met het aantal inwoners, terwijl de beschikbare ruimte die we hebben afneemt. De schaarse ruimte vraagt om creatieve oplossingen binnen bestaande structuren. Bestaande buurten krijgen hernieuwde aandacht. Het bewaken van evenwicht tussen natuur en gebouwde omgeving is van belang. Mobiliteit verandert, het autobezit en -gebruik neemt toe. Tegelijkertijd klinkt het belang van circulariteit en duurzaamheid steeds sterker door.

Op de achtergrond voltrekt zich een technologische revolutie: we bevinden ons in het digitale decennium, waarin technologische vooruitgang zoals AI enorme mogelijkheden biedt, maar ook uitdagingen zoals informatieveiligheid met zich meebrengt.

Ten slotte blijven financiële onzekerheden een rode draad in veel vraagstukken en vereisen deze voortdurende aandacht en flexibiliteit. Veel uitkeringen van het Rijk zijn niet structureel maar worden in de vorm van incidentele uitkeringen verstrekt. Dit brengt de nodige verantwoordingslast en onzekerheid ten aanzien van mogelijk vervolg en continuïteit met zich mee.

Binnen een sterk veranderende omgeving met uitdagingen van fysiek tot sociaal is het aan ons allen om kansen aan te pakken, ons te manoeuvreren binnen de toenemende wet- en regelgeving en ons te richten op wat wel kan.

Kansen

Naast de algemene ontwikkelingen zien we kansen ontstaan voor onze gemeente. In deze paragraaf zetten we opvallende kansen op een rij, zowel algemene als specifieke binnen de begrotingsprogramma's. Kansen die aansluiten bij onze ambities op het terrein van Wonen, Werken en Leven.

Wonen

Figuur 1: Logo Nationale Woontop 2024

Grootschalige woningbouw

De Doetinchemse bouwplannen creëren kansen voor het aantrekken van extra werknemers en bedrijven en zorgen voor koppelkansen voor externe investeringen in de stad en dorpen. Doetinchem is door de provincie aangewezen als één van de drie gebieden voor grootschalige woningbouw bij het Rijk. Door met versnellingssteams slim in te spelen op het vergroten van de woningbouwopgave en de Rijksbehoefte

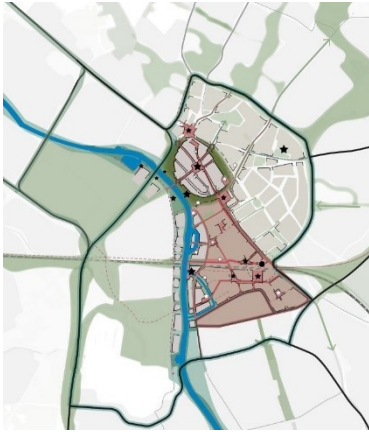
voor uitbreiding, kan de Doetinchemse hefboom worden vergroot.

Nationaal Programma Vitale Regio's

De Achterhoek is 1 van de 11 regio's waarmee het Rijk vanuit "Elke Regio Telt!" een langjarige agenda aangaat. Dit biedt voor onze vele toekomstvisies (zoals de Spoorzone, Binnenstad en Wonen & Zorg, Samen groeien gewoon doen) koppelkansen, door Rijksdoelen slim te verbinden met onze opgaven.

Figuur 2: Overzicht gekozen regio's NPVR

Figuur 3: Overzicht ontwikkeling Stad a/d Oude IJssel

Ambitieuze ontwikkelingsplannen aan de Oude IJssel

De lonkende perspectieven voor het brede centrumgebied aan de rivier maken de stad aantrekkelijker en geven ons een sterke positie bij de lobby bij ministeries, provincie en Brussel. Hierdoor is Doetinchem interessant voor ontwikkelaars, evenementenorganisatoren en woningzoekenden. Door de aantrekkelijkheid te verhogen zal de stad ook voor meer beleving zorgen voor consumenten en toeristen.

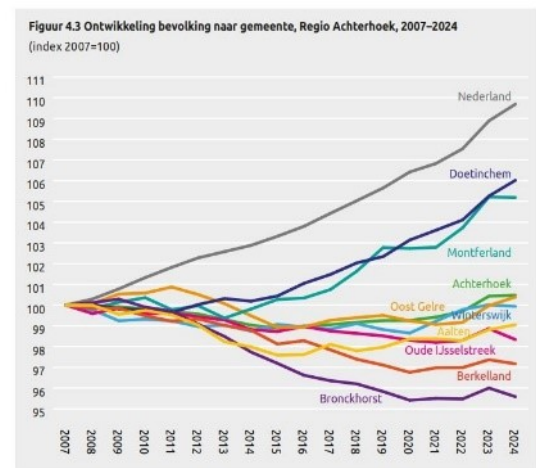
Werken

Doetinchem regionaal sterkste groeikern

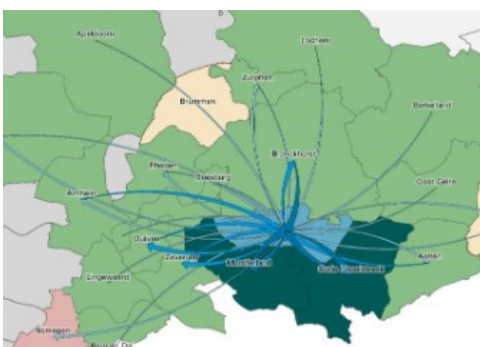
We groeien het krimp-narratief van ons af. De daadwerkelijke groei van onze gemeente geeft relatieve voordelen en zorgt voor aandacht bij provincie en Rijk. De toename van de bevolking bepaalt in belangrijke mate de economische perspectieven van de gemeente, de zorgfuncties die we kunnen faciliteren, de onderwijsfaciliteiten die we kunnen realiseren en de nieuwe recreatieve voorzieningen die we kunnen plannen.

De groei van de bedrijvigheid vraagt ook om ruimte voor lokale bedrijven om te kunnen groeien.

Daarnaast biedt de komst van migranten, vluchtelingen en expats ook kansen om onze arbeidsmarkt te versterken.

Figuur 4: Bevolkingsgroei gemeentes Achterhoek 2007 - 2024

Figuur 5: Saldo bedrijfsverplaatsingen

Doetinchem Centrumstad

Doetinchem heeft een verzorgende functie voor de wijde omgeving. Deze positie als regionaal verzorgingscentrum voor winkelen, recreatie, onderwijs en zorg biedt mogelijkheden om het voorzieningenniveau nog verder te versterken.

Spreiding Rijkswerkgelegenheid

Doetinchem moet haar beroepsbevolking op peil houden. De ambitie van het Rijk om haar werkgelegenheid beter te spreiden biedt kansen om nieuwe diensten of uitvoeringsorganisaties naar de gemeente te halen. Door een stevige lobby richting landelijke politiek en ministeries blijft Doetinchem in schijnwerpers staan bij locatiekeuzes van Rijksdiensten.

de

Figuur 6: Krantenartikel rijkswerkgelegenheid

Figuur 7: Logo Koningsdag Doetinchem

Doetinchem in de schijnwerpers

De grootste economische kansen liggen buiten de Achterhoek. We gooien de bescheidenheid van ons af en vertellen ons sterke verhaal nog steviger, bij doelgroepen zoals jongeren, innovatieve bedrijven, toeristen, woningzoekenden en kapitaalkrachtige consumenten. We bouwen verder aan het sterke merk van de gemeente Doetinchem.

Leven

Voorzieningen moeten meegroeien met inwoners > integraal werken (sociaal & fysiek)

Figuur 8: Integraal werken

De groei van de gemeente vraagt om behoud van een hoog voorzieningenniveau. Door sociale opgaven en fysieke kansen slim te koppelen, creëren we kansen om de leefbaarheid in buurten naar een hoger niveau te brengen. Door bijvoorbeeld beter te kunnen voorspellen hoeveel huisartsen we nodig hebben (en waar) kunnen we zo goed mogelijk in de toekomstige behoefte voorzien. Maar ook door in te zetten op de beweging van zorg naar gezondheid. Door onder andere 'ruimte voor beweging' meer te integreren in ruimtelijke inrichtingsplannen.

Leefbaarheid als sturend principe

De plannen van de provincie om leefbaarheid een impuls te geven, bieden aangrijpingspunten om onze plannen te versterken. De uitvoering van de wijkagenda's kan hiermee gekoppeld worden, onze biodiversiteits- en landschapsplannen kunnen vorm krijgen en de veiligheidsbeleving in wijken en buurten kan verhoogd worden. Zo kan bijvoorbeeld het beheer en onderhoud van onze natuurlandschappen beter geborgd worden.

Figuur 9: Leefbaarheid als sturend principe in Gelders beleid

Organisatie

Digitale revolutie

Technologische ontwikkelingen bieden ongeken- de mogelijkheden. Digitalisering, robotisering en AI maken het leven makkelijker voor inwoners, werkgevers & werknemers en de gemeentelijke dienstverlening. Tegelijkertijd vraagt de inzet van nieuwe technologie om zorgvuldige keuzes over waar en wanneer we dit gaan inzetten in ons werk.

Figuur 10: Digitale revolutie

Uitdagingen

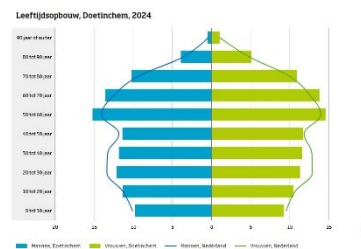
In deze paragraaf zetten we in aanvulling op de beschreven kansen in de eerste paragraaf een aantal belangrijke uitdagingen op een rij. Deze uitdagingen kunnen risico's vormen voor toekomstige gemeentelijke begrotingen.

Wonen

Ontgroening en dubbele vergrijzing

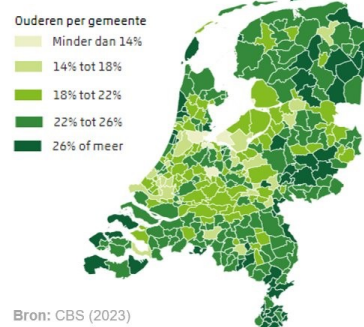
De bevolking groeit en verandert van samenstelling. De komende jaren neemt het aantal 75-plussers toe, terwijl het aantal jongeren relatief afneemt. Een sterke toename van jongeren ligt niet in de lijn der verwachtingen. Het aantal kinderen en jongeren (0-20 jaar) groeit de komende 30 jaar naar verwachting met maar 100 jongeren; van 12.500 jongeren van 0 tot 20 jaar in 2020 naar 12.600 jongeren in 2050.

De vergrijzing kan ook als kans worden gezien om vooruitlopend op de rest van Nederland nieuwe concepten te ontwikkelen. In de Spoorzone werken we bijvoorbeeld aan kleinschalige woningbouw voor ouderen.

Figuur 11: Leeftijdspiramide

Een regio met veel ouderen

Bron: CBS (2023)

Figuur 12: Ouderen per gemeente

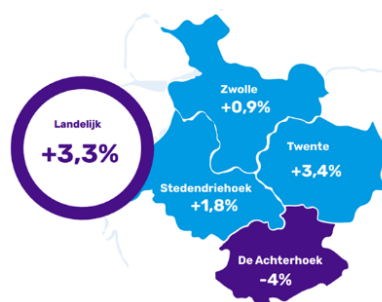
Werken

Arbeidsmarkt onder druk

De beroepsbevolking (15 tot 75 jaar) staat door het hele land onder druk, in onze gemeente sterker dan gemiddeld. Tot 2040 wordt een krimp van de potentiële beroepsbevolking verwacht in Doetinchem met 4.600 personen en tot 2050 met 5.500 personen. Voor de zorgsector zijn de uitdagingen het grootst door een combinatie van een groeiend tekort en een stijgende zorgvraag. De verwachte daling van de actieve bevolkingsgroep brengt het gevaar met zich mee dat de economische ontwikkeling geremd of zelfs onmogelijk gemaakt wordt en dat diverse publieke diensten niet of minder goed geleverd kunnen worden.

Figuur 13: Personeelsuitstroom

Figuur 14: Ontwikkeling beroepsbevolking

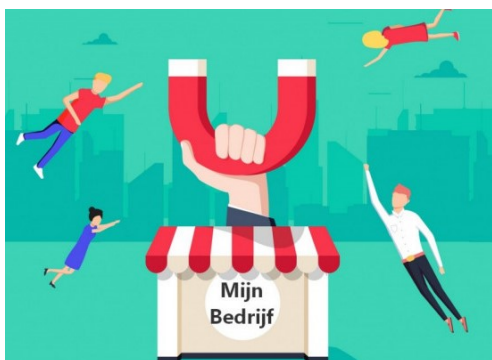
Vasthouden beroepsbevolking en activeren arbeidspotentieel

Arbeidsvoorwaarden buiten onze regio zijn aantrekkelijk en voor velen aanlokkelijk. Deeltijdwerken wordt steeds populairder. Het behouden en vergroten van het arbeidsaanbod en het aantrekkelijker maken van werken in onze regio, is goed voor de economische groei en kan de krimp van de beroepsbevolking deels opvangen. Het is tevens cruciaal om onze voorzieningen in stand te kunnen houden.

Figuur 15: Campagne arbeidsmarkt

Jonge talenten vanuit Arnhem/Nijmegen en Twente

Figuur 16: Jong talent aantrekken

Diverse steden in de nabije regio leveren jaarlijks een groot aanbod aan afgestudeerde talenten af. We moeten er beter in worden dit aanbod aan te boren door op de juiste plaatsen het juiste verhaal te vertellen en samen te werken met universiteiten en hogescholen. De concurrentie is groot, iedere stad wil immers jongeren binden. Door vanuit de leefwereld van afgestudeerden te redeneren en onze campagnes ook te richten op onderwijsinstellingen, kunnen we het verschil gaan maken.

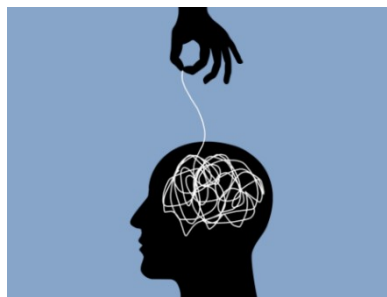
Waarbij we met onderwijs en ondernemers mogelijkheden creëren om studenten in hun stage- en afstudeerfase al te binden aan Doetinchem en de regio.

De verbetering van de bereikbaarheid van Doetinchem speelt daarbij een belangrijke rol. De plannen voor de RegioExpres en het project ViA15 (doortrekking A15 en verbreding A12) verhogen de aantrekkelijkheid van Doetinchem voor deze doelgroep.

Leven

Toename onbegrepen gedrag

Het aantal meldingen van mensen met onbegrepen gedrag stijgt nog steeds jaarlijks. Er is dan ook meer nodig om mensen met onbegrepen gedrag tijdig te signaleren en toe te leiden naar passende zorg en ondersteuning, zodat aanraking met politie en justitie zoveel mogelijk voorkomen kan worden.

Figuur 17: Onbegrepen gedrag

Atlas van
Afgehaakt Nederland
Over buitenstaanders
en gevestigden

Joost de Hoogd & René Capraat

Figuur 18: Afgehaakt Nederland

Verminderde sociale cohesie

Een groeiende groep inwoners voelt zich onzeker en heeft minder vertrouwen heeft in de overheid, er is een gevoel van afnemende sociale cohesie en toegenomen polarisatie. Omgangsnormen staan onder druk.

Organisatie en financiën

Verbonden partijen

Figuur 19: Verbonden partijen

Door de sterk gestegen loon- en prijsontwikkelingen, de bezuinigingen-en overige ontwikkelingen staat de uitvoeringskracht van onze verbonden partijen onder druk. Zo verwachten we bijvoorbeeld dat de VNOG in samenhang met de Rijksbrede korting op de specifieke uitkeringen (SPUK's) gekort gaat worden op de brede doeluitkering rampenbestrijding en worden met BUHA en de SaZa-Topsportal gesprekken gevoerd om het hoofd te kunnen bieden aan de prijsontwikkelingen. Bij

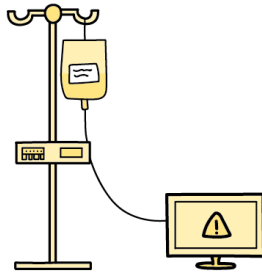
de ODA wordt gewerkt aan het verder robuust worden van de omgevingsdienst. Dit naar aanleiding van het rapport van J. van Aartsen.

Ravijnjaar

Het ravijnjaar veroorzaakt financiële problemen bij gemeenten. De opgave om tot een sluitende begroting te komen wordt door Haagse keuzes sterk verzwaard. Doetinchem zal daarom (scherpe) keuzes moeten maken.

Figuur 20: Ravijnjaar

End of life applicaties

Diverse gemeentelijke applicaties lopen het risico niet meer ondersteund te worden door fabrikanten. Treedt er na de End-of-Life een kwetsbaarheid op, dan zal de software kwetsbaar zijn en blijven voor aanvallen.

Figuur 21: End of life applicaties

Heffingen en leges

In het Belastingplan 2025 is een aanpassing van de CO₂-heffing voor 2026 voor afvalverbrandingsinstallaties (AVI's) voorgesteld. Afvalverbrandingsinstallaties zullen deze hogere kosten gaan doorberekenen. Dit betekent dat de verwerkingskosten voor restafval voor gemeenten omhoog gaan. Deze maatregel heeft direct invloed op de verbrandingstarieven en daarmee dus ook op de afvalstoffenheffing. Om te bepalen hoeveel CO₂-heffing van toepassing is, moeten de tarieven nog worden berekend. Daarnaast hebben we de afgelopen jaren op een aantal leges de inkomsten zien dalen. Ook is de precieze impact van de invoering van de omgevingswet op de legesopbrengsten nog onduidelijk.

Figuur 22: AVR Duiven

4. Reflecties voor de begroting 2026-2028

In dit hoofdstuk schetsen we op basis van al het voorgaande een aantal denkrichtingen. Deze zijn bedoeld om het gesprek in de gemeenteraad te faciliteren. De raad kan op basis hiervan focus kiezen voor de in te zetten koers en accenten, aandachtspunten en zoekrichtingen voor bezuinigingen meegeven aan het college voor het opstellen van de begroting.

Goede dingen gedaan, goede dingen doen

Doetinchem heeft al veel bereikt en blijft zich inzetten voor verdere verbetering van de samenleving. Investerings moeten bijdragen aan de kwaliteit van wonen, werken en leven in Doetinchem. We blijven het belang van de mantelzorgers en vrijwilligers onderschrijven, met als doel het versterken van eigen regie en saamhorigheid. We versterken de culturele beleving van stad en dorpen en zetten in op gezondheid en sport. We zetten in op die investeringen die de sterkste hefboomen creëren. Door te blijven investeren in woningbouw, mobiliteit, economische ontwikkeling en samenwerking, kunnen we nieuwe werklocaties uitbreiden, het talent van ons arbeidspotentieel beter benutten en een verdere impuls geven aan de leefbaarheid, duurzaamheid en circulaire economie. Dit sluit aan bij de doorontwikkeling van Doetinchem 2036, waarbij we verder kijken dan 2036.

Het college pakt door op de ingezette lijnen vanuit de coalitie-agenda, we blijven groeien in kwaliteit. Tegelijkertijd zetten we als college een stap naar voren langs drie lijnen:

1. Focus op preventie en de beweging naar gezondheid, zowel in sociaal als fysiek domein
2. Levendige centrumstad en dorpen
3. De gemeente van de toekomst

Fysiek en sociaal verbinden met focus op preventie en gezondheid

Het fysiek en sociaal verbinden van de stad en de dorpen is cruciaal. We gaan beide opgaven nog beter elkaar laten versterken. Zowel op preventie om complexe zorg te voorkomen, als op veiligheid & ondermijning als op sport, cultuur en gezondheid. We faciliteren daarbij ideeën en initiatieven van inwoners en benutten de kracht van de samenleving. Zo draagt de uitvoering van onze cultuurvisie bij aan een rijke, vitale en duurzame culturele infrastructuur en wordt het woongenot van huidige en toekomstige inwoners verbeterd door sport, beweging, groen en klimaat. Sport zorgt voor een betere (mentale) gezondheid, sociale verbinding & verbreding van het eigen netwerk. Ook willen we het beheer & onderhoud van natuurparken borgen.

We gaan het gewone leven weer centraal stellen, als norm voor welvaart en welzijn, met leefbaarheid als sturend principe. Daarom vertalen we wonen & zorg-combinaties van visie naar uitvoering en werken we aan buurten met een volwaardig voorzieningenniveau.

We verleggen de focus naar preventie en de beweging naar gezondheid met het uitgangspunt van “zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig”. We kiezen als vertrekpunt dat een hulpvraag niet altijd een probleem is waar een zorg- of ondersteuningstraject bij hoort en willen het bewustzijn hierover vergroten. Door dit ook op te dragen aan uitvoerende - en maatschappelijke partijen in onze gemeente, wint deze beweging steeds meer terrein. Met daarbij ook initiatieven als het bestendigen van een doorbraakteam en het mogelijk maken van het verschuiven van middelen binnen de begroting voor het sociaal domein, voorzien we een succesvolle uitvoering. Tegelijkertijd zien we dat in het jongerenwerk verbeteringen mogelijk zijn, om jongeren nog beter te kunnen ondersteunen in hun persoonlijke ontwikkeling. Om grip te houden op de uitgaven in het Sociaal Domein bestendigen we de beheersmaatregelen gericht op inkoop, toegang en beleid. Met de nieuwe contracten voor jeugdhulp en Wmo kan er vanaf 2026 weer strakker gestuurd worden. We gaan de werking van de nieuwe contracten scherp monitoren. In de toegang wordt blijvend ingezet op alleen noodzakelijke indicaties toewijzen volgens het principe ‘zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig’. Deze stapeling aan sturingsmaatregelen is de belangrijkste beheersmaatregel om structureel weer binnen de kaders van de begroting te kunnen blijven.

Krachtige centrumgemeente

We werken hard aan de aantrekkelijkheid van de stad en de dorpen, ook om jong talent aan ons te binden en een magneet te zijn voor innovatieve bedrijven. Doetinchem gaat haar rol pakken als krachtige centrumstad binnen Oost-Nederland en maakt scherpe keuzes in op te pakken taken. Onze reikwijdte is groter dan menigeen denkt, onze ambities vragen van ons om breed coalities te smeden en ons aanbod nog aantrekkelijker te maken. Een levendige gemeente waar iets te beleven valt en woonplezier, een prettig werkklimaat en sterk onderwijs elkaar versterken. We richten ons op groei in kwaliteit in prioritaire gebieden, de Stad aan de Oude IJssel gaat floreren, met een binnenstad waar we plannen realiseren en de leegstand actief blijven aanpakken. We zoeken ook manieren om de kracht van specifieke locaties beter te kunnen benutten. Denk bijvoorbeeld aan de Walmolen, Kasteel De Kelder en de Slangenburg. Zo gaan we het voorzieningenniveau gemeentebreed opkrikken en het bouwen van woningen om onder andere de beroepsbevolking te vergroten.

We maken van Doetinchem een nog sterker merk. We hebben samen met onze partners "Het verhaal van Doetinchem" op orde en gaan onze citybranding krachtig samen uitdragen.

Met een eveneens krachtige lobby richting publieke en private actoren kunnen we slimmer onze belangen dienen en Gelderse en Haagse mogelijkheden benutten.

We willen het uitvallen van jongeren voorkomen en ze warm naar werk begeleiden. Er komt een nieuwe wet 'Van School naar Duurzaam Werk' voor een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Daar willen we op intensiveren, mede met gelden vanuit het rijk.

Gemeente van de toekomst

We richten ons op de gemeente van de toekomst. Zowel ruimtelijk als technologisch. We blijven bouwen aan Doetinchem 2036. Op alle schaalniveaus (Rijk, provincie en regio) worden nieuwe ruimtelijke visies ontwikkeld. Deze kansen grijpen we aan om onze belangen veilig te stellen en ze te betrekken op de Doetinchemse toekomstvisie. De gemeente van de toekomst betekent ook de blik verder dan 2036. We versterken de samenhang tussen o.a. de woningbouwopgave, de visie op sport, cultuur en recreatie en de economie en denken na over scenario's van verdere groei na het bereiken van 70.000 inwoners.

De digitale revolutie biedt kansen voor een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Robotisering, digitalisering en AI bieden onderwijs, ondernemers en overheid vandaag en morgen lonkende perspectieven. Daarom zetten we als gemeente een stap voorwaarts. Actiegerichtheid en grip op financiën zijn essentieel, evenals datagedreven werken. Onze (toekomstige) medewerkers zijn essentieel voor het werken aan de gemeente van de toekomst. We zetten in op het behouden van ons huidig menselijk kapitaal en het aantrekken van nieuwe talenten. Om mee te blijven kunnen in de digitale revolutie zetten we in op de uitrusting van onze medewerkers met de juiste digitale vaardigheden en competenties.

Wendbaarheid en sturen op kansen is in deze tijden van verandering essentieel. Daarom gaan we waar mogelijk versnellen op alle terreinen. Dit vraagt om actiegerichtheid en een presterende gemeente die gebiedsgericht werkt. De middelen voor een versnelling van de woningbouwontwikkeling en de hiermee samenhangende voorzieningen worden gecontinueerd.

Financiële uitdagingen – van Perspectiefnota naar begroting

Tot slot moeten we de financiële uitdagingen aanpakken die op onze begroting afkomen. Er is nog veel onzekerheid in de opmaat naar de begroting 2026. We weten niet precies welke consequenties de overheveling van specifieke uitkeringen naar het gemeentefonds met een budgetkorting van 10% voor ons gaat betekenen. Daarnaast is niet duidelijk hoe het kabinet wil omgaan met het advies van de commissie Van Ark om de besparingen op de jeugdzorg voorlopig terug te draaien en gemeenten voldoende geld te geven om deze taken gewoon uit te kunnen voeren. We zijn in afwachting van het verdere onderzoek naar de herverdeling van het gemeentefonds. Tenslotte zullen we pas bij het uitkomen van de meicirculaire weten of de autonome loon- en prijsontwikkelingen voldoende gedekt kunnen worden. Dat betekent voor onze gemeentebegroting heel concreet: er zijn nauwelijks structurele middelen in te zetten, tenzij we bezuinigen op de ene taak ten gunste van een andere. Wel zijn er nog behoorlijk wat incidentele middelen beschikbaar in de vorm van reserves. Maar let wel: eenmalig geld kunnen we maar een keer besteden. Bovendien hangt het inzetten van deze reserves samen met het effect op de structurele sluitendheid van de begroting. Het is zaak om de kansen die we zien te ‘verzilveren’; onze stad en de dorpen met al hun betrokken inwoners en ondernemers verdienen het dat wij verder gaan met de ingezette ontwikkelingen vanuit onze coalitieagenda en aanverwante visies en plannen.

De schaarse middelen, tijd en (ambtelijke) capaciteit willen we daarvoor zo slim mogelijk benutten en met de beste projecten en voorstellen komen. Een prudente afweging van wat wel en wat niet is dan ook van het grootste belang. Graag gaan we daarover met u in gesprek, op de hoofdlijnen, om vervolgens bij de begrotingsbehandeling met concrete voorstellen te kunnen komen. Dit om bij te dragen aan een sterke en toekomstbestendige gemeente Doetinchem.